

Asia: VN/21721/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston selonteoksi Senaatti-konsernista ja valtion tilahallinnosta

2-3 Valtion tilahallintokokonaisuus ja sen toimintaperiaatteet.

Lausuttavaa luvuista 2-3.

-

4 Valtion tilahallinnon nykytilanne teemoittain:

Lausuttavaa luvusta 4.

-

4.1 Taloudellisuus.

Lausuttavaa luvun 4 alaotsikosta taloudellisuus.

-

4.2 Turvallisuus.

Lausuttavaa luvun 4 alaotsikosta turvallisuus.

-

4.3 Ympäristö ja energiatehokkuus.

Lausuttavaa luvun 4 alaotsikosta ympäristö ja energiatehokkuus.

-

4.4 Vastuullisuus (mm. harmaan talouden torjunta).

Lausuttavaa luvun 4 alaotsikosta vastuullisuus.

-

4. 5 Työympäristöjen kehittäminen.

Lausuttavaa luvun 4 alaotsikosta työympäristöjen kehittäminen.

Selonteossa todetaan valtion tilakustannusten kasvun hillitsemisen yhtenä keinona olevan työympäristöjen kehittäminen mm. keskittämällä toimintoja paremman tilatehokkuuden saavuttamiseksi. Käytösidoistaisten toimitilojen kehittämisen todetaan olevan haastavaa, sillä toiminnan prosessit asettavat toimitiloille korkeita vaatimuksia.

Valtion toimitilastrategissa työympäristön kehittämiseen ja toimintojen keskittämiseen tähdätään mm. hallinnon yhteisten palvelupisteiden perustamisella.

Hallinto-oikeus muistuttaa toimitilojensa olevan käytösidoistaisia ja kiinnittää huomiota siihen, että toimitilojen tarjoamisessa tulisi huomioida vallan kolmijako-opin asettamat rajoitteet eri viranomaisten ja virastojen sijoittumiselle samoihin toimitiloihin, tahi rakennuksiin. Tuomio- ja toimeenpanovallan, tai ylimpien oikeusvalvojien ei ole tästä näkökulmasta sopivaa työskennellä lähellä toisiaan. Kyseenalaista lienee myös se, onko saman tuomioistuinlinjan eri oikeusasteiden tuomareiden ja esittelijöiden työskentely jaetuissa työtiloissa sopivaa puolueettomuusnäkökulmasta.

Toimitilakustannuksia pyritään hallitsemaan myös kannustamalla asiakkaita sähköisen asioinnin piiriin. Hallinto-oikeus toteaa varsinaisen sähköiseen asioinnin olevan hallintotuomioistuimissa vielä verrattain vähäistä. Tuomioistuimilla ei ole toimintansa luonteen vuoksi mahdollisuutta kannustaa valittajia sähköiseen asiointiin sähköisen asiointipalvelun kautta esimerkiksi käyttämällä alhaisempia käsittelymaksuja kannustimena. Samoin sähköisen asioinnin käyttöönotosta huolimatta tuomioistuihin jätetään edelleen osa valituksista paperilla paikan päällä.

Perustuslain 21 §:ssä säädetty hyvän hallinnon takeiden turvaaminen edellyttää perustaltaan, että jokainen saa asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa. Tuomioistuimella on myös neuvontavelvollisuus asian vireille panoa koskeissa asioissa sekä velvollisuus selvittää muutoinkin prosessin kulkua. Huomioon ottaen edellä todettu vallan kolmijako-oppiin liittyvät kysymykset ja se, että tuomioistuimessa asioimisessa on kyse oikeusturvan toteutumisesta ja vireille panon liittyvien ohjeiden antaminen on oleellista oikeuksien toteutumisen kannalta, hallinto-oikeus katsoo, ettei tuomioistuinten toimintaan liittyvää ohjeistusta ole mahdollista liittää osaksi muiden viranomaisten yhteispalvelupisteiden toimintaa. Asiakaspalvelua tulee voida tarjota jatkossakin tuomioistuimessa paikan päällä.

Valtion toimitilastrategia korostaa käytösidoistaisten tilojen suunnittelussa tarveperusteisuutta ja selonteonkin mukaan tiloja tulisi voida käyttää joustavuusperiaatteen mukaisesti siten, että eri toimijat hyödyntävät yhteiskäytössä olevia tiloja. Toimitilavuokra muodostuisi jatkossa tilojen todellisen käyttöasteen perusteella. Tuomioistuinten näkökulmasta malli vaikuttaa rajoittavalta tuomioistuimen perustehtävän kannalta, joka on tarjota valittajalle oikeusturvaa ja toisaalta järjestää tarvittaessa oikeudenkäynti (hallinto-oikeuden kohdalla suullinen käsittely). Toimintaympäristön muutosten ei tulisi saada toimitilojen jakamisessa sellaista merkitystä, että se käytännössä pitkittäisi entisestäänkin pitkiä käsittelyaikoja tilanteessa, jossa esimerkiksi suullisten käsittelyjen järjestämisaikataulut jouduttaisiin sopeuttamaan liian niukkoihin salitiloihin. Hallinto-oikeuden käytösidoistaisten tilojen käyttökapasiteettiin vaikuttavat useat seikat kuten koronan kaltaiset virusepidemiat ja niihin liittyvät rajoitustoimenpiteet työsuojelunäkökulmasta, odottamattomat peruuntumiset, oikeudenkäynnin keston ennakoimattomuus sekä toimintaympäristössä tapahtuvat muutokset kuten lainsäädännön muutokset ja ylimpien

oikeusasteiden soveltamiskäytännön muutokset. Erityisesti hallinto-oikeuksien osalta myös asiamäärät voivat nopeastikin vaihdella taloudellisten suhdanteiden ja ulkomaalaisasioiden osalta maailmantilanteen mukaan. Liian tiukalle viety toimitilakapasiteetti estää uuden henkilöstön nopean rekrytoinnin ja ruuhkauttaa tuomioistuimia. Ainakin tulisi olla varasuunnitelma, miten lähistöltä saadaan tiloja nopeasti käyttöön. Tässäkin on huomioitava myös se tosiseikka, että istuntosaleille asetettavat vaatimukset täyttäviä toimitiloja on vaikeaa löytää esimerkiksi turvatarkastustilat ja sekä erilaiset tallennus- ja kutsujärjestelmät/AV-laitteet huomioiden.

5 Liikelaitosmalli valtion tilahallinnon organisaatiomuotona.

Lausuttavaa luvusta 5.

-

6-7 Palvelusopimukset ja vuokrajärjestelmän toimivuus.

Lausuttavaa luvuista 6-7.

-

8 Tilahallinnon vastuu (mm. sisäilma-asiat).

Lausuttavaa luvusta 8.

-

9 Valtiovarainministeriön ja puolustusministeriön ohjaustoimivallat.

Lausuttavaa luvusta 9.

-

10 Henkilöstön asema Senaatti-konsernissa.

Lausuttavaa luvusta 10.

-

11 Yhteenveto.

Lausuttavaa yhteenvetoluvusta ja sen alaotsikoista.

-

11.1 Tilahallinnon ja vuokrajärjestelmän toimivuus (valtion kokonaiset, yhteiskäyttöisiin tiloihin siirtyminen ja tilahankkeiden rahoitus).

Lausuttavaa alaotsikosta 11.1 ja sen alaotsikoista.

-

11.2 Kiinteistöalan talousnäkymät (korkotaso, inflaatio, kustannusten nousun hillintä).

Lausuttavaa alaotsikosta 11.2 ja sen alaotsikoista.

Kts. kohdassa 4.5. lausuttu.

11.3 Eduskunnan lausuma: keskeiset tulokset.

Lausuttavaa alaotsikosta 11.3.

-

11.4 Muita ajatuksia selonteon johtopäätöksiin:

Kirjoita tähän selontekoluonnoksen pohjalta tekemiäsi yleisiä johtopäätöksiä ja havaintoja.

-

11.4.1 Miten tilahallintoa tulisi kehittää tulevaisuudessa?

Kirjoita tähän näkemyksiäsi siitä, miten tilahallintoa tulisi kehittää tulevaisuudessa.

-

11.4.2 Asiakkaana olevan viraston ja Senaatti-konsernin väliset vastuu- ja valtasuhteet: onko tasapainossa vai miten tulisi kehittää?

Kirjoita tähän näkemyksiäsi Senaatti-konsernin ja sen asiakkaana olevien valtion virastojen ja laitosten välisestä vastuun ja vallan jakautumisesta.

-

11.4.3 Tilahankkeiden rahoituksen riittävyyden turvaaminen tulevaisuudessa?

Kirjoita tähän näkemyksiäsi tilahankkeiden rahoitusmalliin, kustannusten kehitykseen ja rahoituksen riittävyyteen tulevaisuudessa.

-

Asa Riikka
Helsingin hallinto-oikeus